

EEN LOKALE WAARDERING VAN DE

Inventaris Bouwkundig Erfgoed

Een paar West-Vlaamse voorbeelden

Sinds 2004 publiceert de Vlaamse overheid elk jaar een inventaris van het bouwkundig erfgoed. Deze lijst bevat intussen ruim tachtigduizend relictten. Dit zijn gebouwen van alle mogelijke typologieën: burgerhuizen, arbeiderswoningen, historische hoeves, kerken, wegkapelletjes, monumenten in de openbare ruimte... Ze getuigen van ons gemeenschappelijk verleden. Met deze inventaris reikt de Vlaamse overheid de lokale besturen een belangrijk instrument aan om het onroerend erfgoed beter te bewaren.

BRAM LATTRÉ [INTERCOMMUNALE LEIEDAL]

Het van oorsprong puur wetenschappelijk instrument kreeg in 2009 een juridisch karakter door de decretales verankering als vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed, waaraan een zorg-, motiverings- en informatieplicht werd gekoppeld. Een vaak gehoorde kritiek is dat de inventaris een overzicht biedt van het erfgoed, maar geen keuzes of klemtonen bepaalt. Die worden door de administratie gemaakt, dossier per dossier. En net hierin ligt een uitdaging voor de lokale besturen.

In 2016 staan we immers op een kantelpunt. Het beheer van de inventaris wordt een lokale aangelegenheid. Zo zullen de gemeentelijke overheden in de toekomst autonoom over sloop- en verbouwingsdossiers kunnen adviseren in het kader van een stedenbouwkundige vergunning. Een verdere ad hoc benadering, waarbij voor elk pand individueel een afweging wordt gemaakt, loert om de hoek. Een proactieve waardering van de inventarispanen is vandaag aan de orde. In dit artikel geven we een overzicht van goede praktijkvoorbeelden om deze inventaris te waarderen en een strategisch ruimtelijk beleid op te zetten rond het lokale erfgoed.

Erfgoed is meer dan zorgen voor morgen

Onze gebouwde ruimte is historisch gegroeid: generatie na generatie wordt de ruimte geproduceerd en gereproduceerd. Onze bebouwde omgeving is een divers geheel van verschillende bouwperiodes, die als geologische lagen een inzicht bieden in ons verleden. Het is belangrijk dat deze historische diepte zichtbaar blijft. Bovendien bevordert een erfgoedbeleid de ruimtelijke diversiteit. Wat vandaag onontkoombaar lijkt, wordt gerelativeerd door het verleden. Historische gebouwen getuigen van andere esthetische en bouwtechnische opvattingen, van andere omgangsvormen en levenswijzen. Het accepteren van dit anders-zijn daagt ons uit om alternatieven te zoeken en een minder voorspelbare, meer diverse stad te ontwikkelen.

Oude gebouwen opnieuw gebruiken en aanpassen aan nieuwe noden draagt bij tot een duurzame omgang met onze omgeving. Het patina van de tijd is een eindige, kostbare grondstof die we naar waarde moeten schatten.

Kansen voor een krachtig lokaal beleid

De inventaris van de Vlaamse overheid, van oorsprong een wetenschappelijk dynamisch naslagwerk, werd de afgelopen jaren gebruikt als een instrument in het plannings- en vergunningenbeleid. Voor het behoud of de sloop van een pand was immers een motivering vereist. Tot voor kort was een adviesvraag aan het Agentschap Onroerend Erfgoed verplicht bij elke sloopaanvraag van een item op de inventaris.

Vandaag is dit niet langer zo. Het kerntakendebat van de Vlaamse regering laat het aan de steden en gemeenten over om het erfgoed geografisch te inventariseren en actueel te houden. De Vlaamse overheid zal zich van haar kant enkel nog concentreren op de gebouwen met uitzonderlijk hoge erfgoedwaarde: de monumenten die een beschermingsstatuut genieten.

Het *beheer* van de inventaris in handen leggen van de gemeenten is op het eerste gezicht een logische stap, maar zal voor de burger de huidige onduidelijkheid over de opname van zijn eigendom in de inventaris en de mogelijkheden die hij heeft bij verbouwingswerken, niet wegnemen. Een krachtig lokaal bestuur geeft ook aan welke waarde het hecht aan het behoud van elk pand en welke erfgoedkenmerken het gerespecteerd wil zien bij verbouwingen en uitbreidingen. De bedoeling moet zijn dat gemeenten zich niet langer beperken tot het inventariseren van fraaie historische gevels, maar inzetten op een holistische en duurzame benadering van het erfgoed.

Verschiedende lokale besturen gaven reeds het goede voorbeeld. Gemeenschappelijk aan hun benadering is een doordachte en geïntegreerde ruimtelijke afweging op basis van de ligging van het pand, zijn onmiddellijke burens en de bouwkenmerken op zichzelf. Breder dan het architectuurhistorisch onderzoek, wordt